

BIEDRĪBA "CĒSU UZŅĒMĒJU KLUBS"

Reģ. Nr. 40008009883

Juridiskā adrese: Valmieras ielā 2, Cēsīs, Cēsu novadā, LV-4101

e-pasts: cukcesis@inbox.lv; mob.tel. +37129207702; +37129413430

www.cuk.lv

CĒSĪS

2016.gada 25.oktobrī

LR Ministru prezidentam
Mārim Kučinskim

Latvijas Tirdzniecības un
rūpniecības kameras
Padomes priekšsēdētājam
Aigaram Rostovskim

Latvijas Darba devēju konfederācijas
prezidentam Vitālijam Gavrilovam

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības
priekšsēdētāja vietniekam,
SDA apakšpadomes
līdzpriekšsēdētājam Egilam Baldzēnam

**Par valsts sociālās apdrošināšanas maksājumu
piemērošanu no minimālās algas, gadījumos,
kad uzņēmējs nodarbina darba ņēmēju
nepilnu darba laiku**

2015.gada 30. novembrī tika pieņemti grozījumi likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu". Šajos grozījumos tika izveidots jauns pants 20.3prim, kurš stāties spēkā 2017.gada 1.janvārī. Panta 2.daļa:

"Ja aprēķinātais obligāto iemaksu objekts ir mazāks par Ministru kabineta noteikto minimālo mēneša darba algu, obligātās iemaksas no starpības starp Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēru un atbilstoši šā likuma 14. panta pirmajai daļai aprēķināto obligāto iemaksu objektu aprēķina un no saviem līdzekļiem veic darba devējs, izņemot darba devēju – mikrouzņēmumu nodokļa maksātāju. Darba devējs obligāto iemaksu starpību aprēķina, ievērojot šā likuma 20. panta pirmajā, otrajā, trešajā un ceturtajā daļā noteikto. Aprēķināto starpību pilnā apmērā darba devējs no saviem līdzekļiem iemaksā šā likuma 21. panta pirmajā daļā noteiktajā termiņā."

Grozījumu rezultātā uzņēmējiem, kuri nodarbina darbiniekus nepilnu darba laiku, būs jāmaksā par viņiem valsts sociālās apdrošināšanas maksājumi (turpmāk tekstā VSAOI) no minimālās algas. Jāsaprot, ka šie likuma grozījumi skars mazos uzņēmējus, jo tieši to ekonomiskā situācija neļauj nodarbināt darbiniekus pilnu darba

laiku – pašizmaksas aprēķini, nepietiekams pircēju, pakalpojumu ņēmēju skaits un citi iemesli.

Šī likuma grozījumu norma ir jāatceļ, jo tā var iznīcināt mazo uzņēmēju, radot nevienlīdzīgu konkurenci, liedzot veikt uzņēmējdarbību neadekvāto nodokļu pieauguma dēļ.

Lūk, tikai daži aspekti par iespējamām sekām:

- 1) Mazo uzņēmēju “iedzīšana stūrī”, mudinot:
 - a) Vispār atbrīvot no darba nepilna laika nodarbinātos, papildinot ar viņiem bezdarbnieku rindas;
 - b) Riskēt un piesaistīt darbiniekus nelegāli, bez darba līgumiem, gadījumos, kad rodas papildus nepieciešamība pēc tiem īsos laika periodos;
 - c) Radīsies visu nodokļu maksājumu kavējumi, jo ienākumu apgrozījums uzņēmējiem nepieaug, pieaug tikai nodokļu slogs;
 - d) Tikas likvidēti mazie uzņēmumi, tiks izbeigta uzņēmējdarbība, un būtiski pieaugs darba meklētāju skaits ārpus Latvijas, ar visām no tā izrietošajām sekām;
- 2) Mazo uzņēmēju izbraukšanas rezultātā no valsts, samazināsies jau tā kritiskā iedzīvotāju masa, jo varbūtība, ka Latvijas uzņēmējs var veiksmīgi darboties arī citās valstīs, nozīmē to, ka aizbrauks kopā ar ģimeni;
- 3) Iepriekš minēto argumentu rezultātā samazināsies, gan mazo uzņēmējdarbības veicēju skaits, gan patērētāji, jo situācija rosinās doties prom no valsts.
- 4) Ir varbūtība, ka tiks iesniegti pieteikumi Satversmes tiesā par īpašuma aizskārumu un vienlīdzības jautājumu, jo mazajam uzņēmumam, veicot paaugstinātus sociālā nodokļa maksājumus, pieaugs produkta, pakalpojuma pašizmaksa, tādējādi veidojot nevienlīdzību produktu piedāvāšanā vienotā tirgū.

Argumenti un aprēķini:

1) Likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” leģitīmais mērķis ir panākt, lai visi darba spējīgie cilvēki būtu sociāli apdrošināti vismaz no minimālās algas. Mērķis pats par sevi ir labs, bet šobrīd likuma grozījumi uzliek par pienākumu šo mērķi sasniegt ar darba devēja līdzekļiem. Nav saprotama likumdevēja griba šajos grozījumos, jo Valsts ieņēmumu dienesta sniegtās informācijas apkopojums norāda, ka valstī 2016.gada 1.pusgadā bija **334829 nepilna darba laika nodarbinātie**, kuru vidējie darba ienākumi bija **636.15 EUR mēnesī**, un, kuri vidēji nostrādājuši 102 stundas mēnesī (atlīdzība 213mlj / nodarbinātie 334829). Tas norāda to, ka vidēji visi nodarbinātie, kuri strādā nepilnu darba laiku, ir nodrošināti pat vairāk nekā par minimālo algu;

2) Lasot likuma grozījumu sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācijas) paskaidrojumus, var redzēt, ka 6.1. detalizētajā ieņēmumu aprēķinā norādīts - kopējais ieguvums VSAOI 2017.gadā 68,98mlj EUR, bet 2018.gadā 118,18mlj EUR.

1. tabula

VSAOI pieaugums/ EUR (dati no likuma detalizētā ziņojuma)

	VSAOI pieaugums/EUR	
	2017	2018
maksājumi pēc parastās kārtības	35'035'959	76'851'217
Soc. maksājumi no MUN	33'949'289	41'330'260
kopā	68'985'248	118'181'477

Sazinoties ar FM Nodokļu analīzes departamentu, tika atbildēts, ka aprēķini veikti pieņēmumu kārtā.

Izveidojot aprēķinus pēc informācijas pamatdatiem, kas iegūti no Valsts ieņēmumu dienesta, dati veidojas atšķirīgi.

2. tabula

Nodarbinātie, kuri strādā nepilnu darba laiku un saņem ienākumus zem valstī noteiktās minimālās darba algas (370 EUR) (VID sniegtie dati)

Periods	Nodarbināto skaits	Vidējais nostrādāto stundu skaits mēnesī vienam nodarbinātajam	Deklarētie darba ienākumi, milj. EUR	Deklarētās VSAOI iemaksas, milj. EUR
janvāris	127 625	70	26.12	8.75
februāris	130 204	72	26.94	9.02
marts	120 286	70	24.43	8.17
aprīlis	124 300	71	25.33	8.48
maijs	117 732	68	23.41	8.03
jūnijs	122 876	67	24.69	8.26
kopā 6 mēneši	743 023	418	150.92	50.71
vidējais	123837	70	25.15	8.45

Ienākumi 25,15mlj EUR / nodarbinātie 123837 = 203.09EUR saņem 1 nodarbinātais mēnesī

203.09EUR – 380EUR = starpība 176.91EUR * VSAOI likme 34.09% =

60.30EUR, uzņēmējam jāpiemaksā VSAOI aprēķina starpība starp nopelnīto un minimālo algu no saviem līdzekļiem.

VSAOI starpība 60.30EUR * nodarbinātie 123837 = 7467371.10EUR * 12mēneši = 89,61 mlj * 75% = **67,21 mlj EUR (ņemot vērā atlaidi 3/4 apmērā).**

No aprēķina redzams, ka uzņēmumiem, kas veic VSAOI vispārīgā kārtībā, nāksies veikt papildus VSAOI maksājumus

2017.gadā 67,21mlj EUR;

2018.gadā 89,61mlj EUR.

Savukārt, **maksājumi no Mikrouzņēmumu nodokļu maksātājiem** (turpmāk MUN) veidojas sekojoši:

VID sniegtie dati norāda, ka uz 2016.gada 11.augustu ir 50326 MUN, kuros vidēji nodarbināti 2.6 darbinieki.

Minimālā alga 2017.gadā būs 380EUR, no kā veidojas VSAOI 34.09% 129.54EUR.

$50326 \text{MUN} * 2.6 \text{nodarbinātie} * 129.54 \text{eiro} = 16,95 \text{mlj EUR mēnesī vai } 203,40 \text{mlj EUR gadā.}$

Šobrīd nav informācijas cik darbinieki nodarbināti gan MUN, gan uzņēmumā ar parasto nodokļa maksāšanas kārtību. Kaut arī, ja mēs pieņemam, ka 50% no visiem MUN nodarbinātie strādā gan MUN, gan citā uzņēmumā, tad veidojas gadā iekasējamā summa 101,70mlj EUR ($203,40 \text{mlj} * 50\%$).

2017.gada atlaide 75% apmērā ir $101,7 \text{mlj} * 75\% = 76,28 \text{mlj EUR}$ gadā.

Redzams, ka MUN nāksies veikt maksājumus:

2017.gadā 76,28mlj EUR/gadā

2018.gadā 101,70mlj EUR/gadā

Līdz ar to veidojas būtiski atšķirīgi aprēķini ar detalizētajā ziņojumā norādīto (skatīt 3.tabulu):

3.tabula

VSAOI pieaugums/ EUR
(pēc T. Bernhardes aprēķiniem)

	VSAOI pieaugums/EUR	
	2017	2018
maksājumi pēc parastās kārtības	67'206'340	89'608'453
Soc. maksājumi no MUN	76'274'991	101'699'989
kopā	143'481'331	191'308'442

Jāsaprot, ka aprēķini nav pilnīgi, jo izpaliek informācija par nodarbināto skaitu, kuri ir nodarbināti gan MUN, gan parastajos uzņēmumos, tomēr ir nepārprotami redzams, ka šādu nodokļa pieaugumu (143.5mlj 2017.gadā un 191.31mlj 2018.gadā) nevar īstenot šodienas nodokļu maksātājs. Šos rādītājus var salīdzināt ar Lursoft datiem, kur norādīta mazo uzņēmēju peļņa un apgrozījums, kas apliecina to, ka uzņēmumu rīcībā nav naudas līdzekļu, lai nomaksātu šo papildus VSAOI slogu.

Lursoft savā pētījumā norāda, "ka 2015.gadā Latvijā darbojās 108,3 tūkstoši uzņēmumu, kuri atbilst mikro vai mazo uzņēmumu kritērijiem. Proti, to darbinieku skaits ir bijis mazāks nekā 50 vai apgrozījums ir bijis robežās līdz 10 milj.EUR, vai arī aktīvu kopsumma nav pārsniegusi 10 milj.EUR robežu. [...] Jāpiekrīt, ka mazie un mikro uzņēmumi nav tie, kas dod vērā ņemamu nodokļu maksājumu pienesumu valsts kopbudžetā, tomēr vienlaikus redzam, ka daudzviet, jo īpaši reģionos, šī uzņēmumu grupa **faktiski veic sociālu funkciju**, piemēram, iesaista ģimenes locekļus ekonomikā, **nodrošinot tiem nepieciešamos iztikas līdzekļus, tādējādi neradot papildus slogu pašvaldību sociālajam budžetam.** [...]"

Lursoft dati rāda, ka būtiska daļa no visiem mikro un mazajiem uzņēmumiem (27,38%) 2015.gadā apgrozījuši 10 līdz 50 tūkst.EUR un kopumā, ar apgrozījumu, robežās līdz 50 tūkst.EUR pagājušajā gadā strādājuši 67% uzņēmumu. [...] Atšķirībā

no vidējā apgrozījuma, kas katrā reģionā, pagājušajā gadā, uzrādījis atšķirīgus rezultātus, teju visos reģionos mikro uzņēmumi pagājušo gadu **noslēguši ar 0 EUR peļņu**, kas nozīmē, ka uzņēmumi **nav strādājuši ar pozitīvu rezultātu**, taču spējuši arī izvairīties no zaudējumiem.”

Piemēri uzņēmējdarbībā, kad tiek nodarbināti nepilna darba laika darbinieki, kuri neietilpst 10.dalas noteiktajā atvieglojumu kategorijā, bet kuri ir vitāli nepieciešami saimnieciskās darbības nodrošināšanai:

1)Sabiedriskajā ēdināšanā sastrēguma stundās, (piemēram, pusdienas laiki) tiek nodrošināta klientu apkalpošana, bet citās stundās šis darbinieks nav nepieciešams, jo to var izdarīt pamatdarbinieks, kurš strādā pilnu darba laiku; tas pats arī Cēsu tirdzniecības centrā GLOBUSS, kur mazie veikaliņi strādā 12 stundas dienā, kā rezultātā, ir nepieciešams 1.5 slodzes darbinieks, bet 2 slodzes jau ir par daudz;

2)Ražošanas procesos dažādos uzņēmumos ir nepieciešams nodrošināt pasūtījumu izpildi, tādejādi tiek piesaistīti darbinieki konkrētu darbu izpildei konkrētās stundās;

3)Viens no uzņēmumiem, kas darbojas uzkopšanas servisā ir norādījis, ka viņa uzņēmumā no 128 nodarbinātajiem 54 darbinieki strādā nepilnu darba laiku, zem minimālās algas sliekšņa. Veicot aprēķinu katram darbiniekam, konstatēts, ka VSAOI maksājums pieaugs par 10457EUR 2017.gadā, un par 27702EUR 2018.gadā, kas veido 5.9% pieaugumu 2017.gadā, bet 15% pieaugumu 2018.gadā;

4)Otrs no uzņēmumiem, kas nodarbojas ar bērnu preču tirdzniecību, un nodarbina strādājošas māmiņas, kuras strādā nepilnu slodzi, lai varētu pietiekošu laiku veltīt bērna audzināšanai un ģimenei, lai šīs darbinieces varētu strādāt arī 2017.gadā un turpmāk, uzņēmuma papildus maksājumi veido 10%, kas būtiski ietekmē pašizmaksas aprēķinus. Uzņēmums plāno šīs darbinieces atbrīvot, jo nevar atrast līdzekļus šiem maksājumiem;

5)Trešais uzņēmums, kam ir MUN statuss, vidēji gadā strādā ar 2500EUR peļņu. Plānotie 2017.gada VSAOI maksājumi palielina izdevumu pozīciju par 4500EUR, kas rezultātā rada zaudējumus. Situācija būtiski nemainīsies, ja MUN nolems nākamgad izvēlēties zaudēt MUN statusu, jo VSAOI tad pat būtu lielāki, jo tie būtu jāveic no pilnas algas, nevis tikai vismaz no minimālās, kā tas ir MUN gadījumā;

6)Lauku reģionos (ārpus 7 lielākajām pilsētām) daudzi uzņēmumi nestrādā 8 stundas dienā, jo tas atkarīgs no pieprasījuma. Bieži konkrētus pasūtījumus izpilda, piesaistot nodarbinātos konkrēta darba veikšanai. Piemēram, mazā gaterī ir pasūtījums par 20m3 sazāģēšanu. Šo darbu var veikt trijās dienās viens cilvēks. Tas nozīmē, ka šo likuma grozījumu rezultātā VSAOI maksājumi dzēsīs visu plānoto uzcenojumu, kā rezultātā uzņēmējam nav vērts pat izpildīt šo pasūtījumu. Rezultātā ir iespējams, ka uzņēmums beigs savu darbību, tādejādi papildinot bezdarbnieku skaitu un samazinot reģionālo attīstību;

7)Laukos daudzi cilvēki pat vēlas strādāt nepilnu darba laiku, lai ir iespēja apstrādāt savu lauku saimniecību, un tādejādi gūstot papildus ienākumus;

8)Uzņēmēji, kas nodrošina apkopēju servisu, tikai izmanto darbaspēku, kuri strādā nepilnu darba laiku, jo parasti telpu uzkopšana veicama vakara vai rīta stundās;

9)Liela daļa grāmatvežu strādā nepilnu darba laiku vairākos uzņēmumos;

10)Sabiedriskajā ēdināšanā, agri no rīta, atnāk konditore - viena māmiņa uzcep konditorijas izstrādājumus un aizsteidzas nomainīt dzīves draugu, lai audzinātu mazuli, tad nāk nākamais cilvēks – pārdevējs - un tirgo šo produkciju,

vakarā nāk cits cilvēks, kas visu to sakopj – apkopējs, tādejādi iesaistot dažādu profesiju pārstāvjus;

11) Mazais ražotājs ražo, piedalās tirdziņos, novāc ražu, kā rezultātā, saimnieciskās darbības procesa nodrošināšanai, bieži ir nepieciešami nepilna darba laika darbinieki;

12) "Gateri" laukos nestrādā regulārā ciklā, bet atkarībā no vietējā pieprasījuma, kā rezultātā darbinieki atnāk un izdara darbu tad, kad tas ir nepieciešams;

13) Ir saskatāma situācija, kad nepilna laika nodarbinātais, faktiski veicot mazāku darba apjomu, un nenopelnot minimālo algu, saņems tādu pašu sociālo garantiju, kā tas, kas faktiski ir veicis darbu, un ir godīgi nopelnījis valstī noteikto minimālo algu, tādejādi ir saskatāma nevienlīdzīga attieksme pret nodarbināto sociālo garantiju apjomu.

14) Nav saprotami minētā likuma panta 20.3.prim panta 10.daļas atvieglojumi noteiktām personu kategorijām, jo arī citi nodarbinātie – vesēlie, nepensionāri, arī tie, kuri nav notiesāti, -kas veic nepilnas slodzes darbu, ir tiesīgi strādāt un saņemt atlīdzību, ko godīgi nopelna. Šo grozījumu rezultātā pārējie nodarbinātie, kuri nav minēti atvieglojumu sarakstā, tiks diskriminēti pret 10.daļā norādītajām personām, jo tādejādi tās var nokļūt bezdarbnieku rindās, jo varētu būt tā, ka tiks izvēlēti likuma izņēmumos noteiktās kategorijas darbinieki.

Tādu piemēru ir daudz, tie ir dažādi atkarībā no uzņēmējdarbības veida. Šie uzrādītie piemēri liecina par to, ka mazajā uzņēmējdarbībā objektīvu apstākļu dēļ darba devējs nevar nodrošināt pilnu darba slodzi, jo tad veidojas ekonomiski neizdevīga pašizmaksa, kas galu galā īstenojas darbības izbeigšanā.

Norādītajos piemēros redzams, ka

- 1) Nepilna darba laika nodarbinātie - vesēlie, nepensionāri, arī tie, kuri nav notiesāti - tiks diskriminēti salīdzinājumā ar tām cilvēku kategorijām, kas norādītas minētās normas grozījumos (20.3prim panta 10.daļa) – ieslodzītie, studenti, pirmspensijas vecumu sasniegušie darbinieki un citi ,kas minēti atvieglojumos;
- 2) Likuma grozījumu rezultātā noteiktais, nodokļu slogs veicina uzņēmējdarbības ierobežošanu, samazina mazo uzņēmēju konkurētspēju;
- 3) Uzņēmēji, kuri maksās nodokli pēc 20.3prim panta būs diskriminēti pret tiem uzņēmējiem, kuri maksās saskaņā ar 14.pantu, tādejādi radot atšķirīgu nodokļa likmes sadalījumu starp darba devēju un darba ņēmēju, kā rezultātā nepilna darba laika nodarbināto darba devējs maksās lielāku VSAOI nekā uzņēmējs, kurš nodarbina darbiniekus, kuru alga sasniedz vai pārsniedz minimālo algu.
- 4) **Faktiski būs jāmaksā VSAOI par praktiski nepaveiktu darbu, nesaražotu produkciju, neveiktu pakalpojumu;**
- 5) **Šie likuma grozījumi ir slēpta nodokļu (apjoma) palielināšana.**
Eiropas Savienības dokumentos, kuri ir saistoši arī tās dalībvalstīm, norādīts – ieteicamāk, ka nodarbinātais veic nepilnu darba slodzi, nekā nestrādā vispār (tas mazina sociālā budžeta resursu patēriņu).

Mazo uzņēmumu dibinātāji ir ierobežoti laika un iespēju ziņā, jo viņiem ir jānodrošina sava saimnieciskā darbība. Mazā uzņēmumā īpašnieks veic virkni pienākumu, kuri lielākos uzņēmumos ir deleģēti vairākiem darbiniekiem, vairāku

darbu veikšanai tiek piesaistīti darbinieki (apkopēji, grāmatveži, zāģu operatori...), kuriem mazajā uzņēmumā pilnu darba slodzi nevar nodrošināt.

Ņemot vērā iepriekš minēto, aicinām 2 nedēļu laikā izskatīt iespēju izņemt no likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 20.3 pantu, un attiecināt to arī uz likuma "Par mikrouzņēmumu nodokli" tiesisko regulējumu, attiecībā uz VSAOI maksājumiem.

Uzņēmēju vārdā

Biedrības Cēsu Uzņēmēju klubs prezidents

Arkādijs Suškins

Sastādīja

Tatjana Bernharde

Mazā uzņēmēja T.B.BIROJS SIA

t.29498913

e-pasts tbernharde@gmail.com